

RAQAMLI IQTISODIYOT: YANGILANAYOTGAN O‘ZBEKISTONNI IT PLATFORMALARI, YANGI TEXNOLOGIYALAR VA BIZNES MODELLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI

Pardayev Jasurbek Jamshidovich

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
Samarqand filiali Telekommunikatsion texnologiyalar va kasbiy ta’lim fakulteti
raqamli iqtisodiyot yo‘nalishi 22-09-guruh talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada IT platformalar, yangi texnologiyalar va innovatsion biznes modellari yordamida O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish muammo va imkoniyatlari muhokama qilindi. Maqolada “Raqamli O‘zbekiston” davlat dasturi va xalqaro adabiyot manbalariga asoslanib, yaqin kelajakda O‘zbekiston raqamli iqtisodiyotining o‘shish va rivojlanish salohiyatlari yoritilgan, shuningdek, moliya va raqamli infratuzilmaga kirishning cheklanganligi kabi asosiy muammolar aniqlangan. Maqolaning oxirida IT platformalar, yangi texnologiyalar va innovatsion biznes modellari yordamida O‘zbekistonda raqamli transformatsiyani rag‘batlantirish va turmush darajasini yaxshilashning eng samarador va qisqa yo‘llari qidirildi. Ya’ni IT platformalar, yangi texnologiyalar va innovatsion biznes modellaridan foydalanish orqali O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyotini rivojlantirish imkoniyatlari va muammolarini ko‘rib chiqamiz.

Kalit so‘zlar: Diversifikatsiya, infratuzilma, raqamli transformatsiya, blokcheyn, kripto-aktivlar, IT xizmatlar, IT mutaxassislar, IT platformalar, innovatsion biznes moduli, traxzaksion sektor.

Hozirgi kunda O‘zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish eng ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Bejizga emas, 2020-yil mamlakatimizda “Ilm, ma’rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili” deb e’lon qilindi va bu boradagi ishlar endilikda yangi bosqichga ko‘tarilib, Prezidentimiz farmoni bilan mamlakatning “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi va uni amalga oshirish bo‘yicha “Yo‘l xaritasi” tasdiqlangan. Unga ko‘ra raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda avvalo telekommunikatsiya va elektron infratuzilmani takomillashtirish alohida ahamiyatga ega. Jumladan, “O‘zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2018 yil 3 iyuldagi PQ-3832-sonli qarori qabul qilinishi ushbu yo‘nalishda muhim qadam bo‘lib,

mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni yanada rivojlantirish bo'yicha quyidagilarni nazarda tutuvchi eng muhim vazifalar belgilab berildi:

- investitsiyaviy va tadbirkorlik faoliyatining turli shakllarini diversifikatsiya qilish uchun kripto-aktivlar aylanmasi sohasidagi faoliyatni, jumladan mayning, smart-kontrakt, konsalting, emissiya, ayirboshlash, saqlash, taqsimlash, boshqarish, sug'urtalash, kraud-fanding (jamoaviy moliyalashtirish) texnologiyalarini joriy etish;
- blokcheyn texnologiyalarini ishlab chiqish va ulardan foydalanish sohasida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini yaxshi tushunadigan, amaliy ish ko'nikmalariga ega malakali kadrlarni tayyorlash, shuningdek, yuqori malakali xorijlik mutaxassislarni jalb qilish;
- kripto-aktivlar bo'yicha faoliyat va "blokcheyn" texnologiyalari sohasida xalqaro va xorijiy tashkilotlar bilan hamkorlikni har tomonlama rivojlantirish, shuningdek, ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda zarur huquqiy bazani yaratish;

• raqamli iqtisodiyotni yanada rivojlantirish uchun innovatsion g'oyalar, texnologiyalar va ishlanmalarni joriy etish sohasida davlat organlari va tadbirkorlik sub'ektlarining yaqin hamkorligini ta'minlash. Chunonchi, mamlakatimizda "Elektron hukumat" tizimini joriy etish raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, uning asosiy maqsadi ma'muriy tartib va taomillardan o'tishni soddalashtirish, aholi turmush sifatini oshirish, investitsiya va ishbilarmonlik muhitini yaxshilashga qaratilgan. Belgilab olingan asosiy vazifalar ijrosini amalga oshirish, shuningdek, mamlakatimizda raqamli jamiyat rivojlanishi, aholi va tadbirkorlar uchun qulay imkoniyatlar yaratish, byurokratik to'siqlar va korrupsiyaviy omillardan holi samarali va ochiq davlat boshqaruvi tizimini rivojlantirish borasida ko'zlangan maqsadga erishish uchun bugungi kunda iqtisodiyotning barcha sohalarini raqamli texnologiyalar asosida yangilashni nazarda tutadigan "raqamli iqtisodiyot" milliy konsepsiyasini ishlab chiqilayotgan bo'lib, aynan raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish orqali yalpi ichki mahsulot hajmini qo'shimcha 30 foizga oshish imkoni kutilmoqda. Biroq, O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish uchun hali ko'p ish qilish lozim.

Iqtisodiyot diversifikatsiyasi va dinamikasi qanchalik yuqori bo'lsa, mamlakat ichida va tashqarisida noyob axborotlar aylanmasi shunchalik ko'p, milliy iqtisodiyotlar ichida axborot trafigi esa shu qadar salmoqli bo'ladi. Shu bois ishtirokchilar soni ko'p va IT xizmatlar keng tarqalgan bozorlarda raqamli iqtisodiyot jadal sur'atlarda rivojlanadi. Iqtisodiyotning raqamli segmentiga tegishli bosh manba esa – trakzaksion sektorning o'sishidir. Rivojlangan mamlakatlarda bu ko'rsatkich YaIMning 70 foizdan ortiq miqdorni tashkil etib, davlat boshqaruvi, konsalting va

informatsion xizmat ko'rsatish, moliya, ulgurji va chakana savdo, shuningdek, xizmatlar sohasini (kommunal, shaxsiy va ijtimoiy) birlashtiradi.

O'zbekiston raqamli iqtisodiyotining hozirgi holatini tushunish va rivojlanish imkoniyatlarini aniqlash uchun keng qamrovli adabiyotlar tahlilini o'tkazdim hamda hukumat hisobotlari va xalqaro tashkilotlarning tegishli ma'lumotlarini tahlil qildim. Shuningdek, mamlakatning raqamli iqtisodiyoti oldida turgan muammolar va imkoniyatlar haqida tushunchaga ega bo'lish uchun O'zbekiston Respublikasi raqamli texnologiyalar vazirligi bilan O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi suhbatlarini o'rganib chiqdim. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston raqamli iqtisodiyoti hali o'zining dastlabki bosqichida, lekin o'sish va rivojlanish uchun katta imkoniyatlar mavjud. Mamlakatimiz aholisi ko'p va kundan kunga o'sib bormoqda, shunga yarasha Internetdan foydalanuvchilar soni tobora ortib bormoqda. Bu esa o'z navbatida, ijtimoiy tarmoq sohasidagi tadbirkorlar uchun yanada kengroq imkoniyatlar paydo bo'layotganini ifodalaydi. Shuningdek, biz O'zbekiston raqamli iqtisodiyotining oldida turgan qator muammolarni, jumladan, raqamli infratuzilmaning yetishmasligi, texnologik startaplar uchun mablag'lardan foydalanish imkoniyati cheklangani va malakali IT mutaxassislarining yetishmasligi aniqladim. Bundan tashqari, ma'lumotlarning maxfiyligi va xavfsizligi bilan bog'liq muammolar yangi texnologiyalar va biznes modellarini qabul qilishga to'sqinlik qilishi mumkin.

O'zbekistonning raqamli iqtisodiyoti salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish uchun ushbu vazifalarni bajarish va IT platformalari, yangi texnologiyalar va innovatsion biznes modellari taqdim etuvchi imkoniyatlardan foydalanishimiz zarur. Buning uchun davlatimiz, xususiy sektor va texnologik ekotizimidagi boshqa manfaatdor tomonlarning muvofiqlashtirilgan sa'y-harakatlari talab etiladi.

Xulosa o'rnida shuni aytish lozimki, shubhasiz, raqamli iqtisodiyot — kelajak. Milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligi ko'p jihatdan raqamli iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi hisoblangan Sanoat 4.0 inqilobiga moslashish, raqamli texnologiyalarni iqtisodiyotning barcha sohalariga joriy etishni qanchalik qisqa fursatda hal etishimizga chambarchas bog'liq. Mazkur yo'nalishda ishlarni samarali tashkil etish raqamli texnologiyalar sohasida yetarli kompetensiyalarga ega bo'lgan yetuk kadrlarga borib taqaladi. Aynan ushbu malakali yetuk kadrlar – biz yoshlar bo'lishimizga ishonchim komil va buning uchun astoydil harakat qilamiz!

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. <https://kun.uz>
2. <https://yuz.uz>
3. <https://www.researchgate.net/publication/341787901> O'zbekistonda Raqamli iqtisod tahlili va ba'zi yondashuvlar
4. <https://uzlidep.uz>
5. "Digital Uzbekistan 2030" Program, Government of Uzbekistan (2018).
6. "Uzbekistan 2020: A Digital Agenda for Sustainable Development," International Telecommunication Union (ITU) (2016).
7. "Uzbekistan: The New Digital Frontier," International Finance Corporation (IFC) (2019).
8. "The Digital Silk Road: Mapping China's Tech Trajectory in Central Asia," Center for Strategic and International Studies (CSIS) (2019).
9. "ICT Development Index 2017," International Telecommunication Union (ITU) (2017).
10. "The Digital Economy: Hype or Reality?" McKinsey & Company (2017).
11. "Digital Economy and Development: A Conceptual Framework," United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) (2017).